

اصلاح جامعه در شعاع اقتصاد سالم / ارزش درآمد حلال از دید روایات

رفتار سالم اقتصادی جدای از نتیجه آن که درآمد سالم است اثر مثبت و اصلاحی خود را در بعد جسمانی و انگیزه های نفسانی می گذارد زمینه کسب فضایل و مزین شدن روح انسانی به صفات عالی را به وجود می آورد.

رفتار سالم اقتصادی جدای از نتیجه آن که درآمد سالم است اثر مثبت و اصلاحی خود را در بعد جسمانی و انگیزه های نفسانی می گذارد زمینه کسب فضایل و مزین شدن روح انسانی به صفات عالی را به وجود می آورد. به گزارش خبرگزاری مهر، یکی از ابعاد مهم وجود انسان و جامعه بشری "اقتصاد" است. منظور از بعد اقتصادی نحوه کسب معیشت، کیفیت تولید و مصرف و چگونگی ارتباط معیشتی با دیگران و روابط تجاری و مالی افراد اجتماع با یکدیگر است.

ابواب بسیاری از فقه اسلام درباره کیفیت معیشت است. برخی چنان گمان می برند که رعایت قوانین صحیح معیشتی فقط برای ایجاد نظم و امنیت و تامین حقوق انسانها و جلوگیری از تجاوز و به وجود آوردن رفاه اقتصادی است. در صورتی که اسلام از بیان کیفیت معیشت، مصرف و روابط مالی با یکدیگر و... هدف مهم تری دارد، و آن تهذیب اقتصادی و مالی برای سعادت اخروی و آمادگی جهت عبودیت و بندگی خداوند متعال است.

بحث های مختلف مکاسب محرّمه، بیع، خیارات، مضاربه، شرکت، اجاره، رهن، ارث، وصیت، انفال، اطعمه و اشربه، قرض، حجر، مزارعه، مساقات، ضمان، وقف، صدقه، عاریه، ودیعه، صلح و... بیان کننده روابط تجاری و معیشتی و به وجود آمدن اقتصادی سالم و نفي هر گونه فساد در تولید، توزیع و مصرف است.

رعایت قوانین دین در کسب درآمد و روابط تجاری و مصرف باعث می شود که جلوی بسیاری از رفتارهای ناهنجار گرفته شود. دروغ، نیرنگ، تزویر، حرص، طمع، غش، دلالتی های کاذب و... که رواج گسترده ای در کسب درآمد و ثروت دارند جای خود را به راستی، تعاون، اصلاح ثروت و... دهند. عدالت اقتصادی، احسان، امانتداری، انصاف، همدلی، رعایت حال ضعفا و بالاتر از همه اینها جلب رضایت خدا از مسائلی هستند که در متن اقتصاد جای دارند.

رفتار سالم اقتصادی جدای از نتیجه آن که "درآمد سالم" باشد اثر مثبت و اصلاحی خود را در بعد جسمانی و انگیزه های نفسانی می گذارد. اعضا و جوارح به خوب عمل کردن عادت می کنند و انگیزه های غریزی در مهار احسان، عدالت، انصاف و جلب رضایت خدا قرار می گیرند و زمینه کسب فضایل و مزین شدن روح انسانی به صفات عالی انسانی به وجود می آید.

امام صادق(ع) به عمر بن سیف از دین فرمود: طلب روزی حلال را وامگذار، در پی درآمد حلال باش، پس برآستی که تو را بر دینت کمک می کند. رسول خدا(ص) درباره حریص به دنیا که هرگز سیر نمی شود، فرمود: کسی که از دنیا به آنچه خداوند برای او حلال کرده اکتفا کند از انحراف در بعد جسمانی و حیوانی سالم می ماند و کسی که دنیا را از راه حرام بجوید هلاک گردد مگر این که توبه کند و به حق باز گردد.

کلمه هلاک در مقابل سالم قرار گرفته و معنای آن این است که در شعاع درآمد سالم و روابط مالی مطابق با عقل و دین، انسان سالم می ماند و در شعاع معیشت نامشروع، صفت رذالت حرص و خواسته های مادی و شهوی، انسان از مسیر دین و عقل خارج می شود و سبب هلاکت آدمیان در مرتبه انسانی می شود. هر چند خواسته های غریزی و دنیوی انسانی به نحو مطلوب پاسخ داده شود، ولی مرتبه انسانی در مرحله قوه و خالی از صفات فضیلت باقی می ماند و این هلاکت انسانیت است. رسول خدا(ص) فرمود: هر که از طلب حلال شرم نکند به خود سود رساند و خرجش سبک باشد و تکبر از او برود.

رعایت قوانین دینی و عقلی در روابط معیشتی و مالی محدودیت رفتاری در مرتبه جسمانی و مهار ساختن خواسته های شهوی و نفسانی در مرتبه حیوانی است. به همین جهت آنها نفع مادی نمی بینند چه بسا متضرر شده و از رسیدن به بسیاری از لذات باز می مانند. نفع و سود مرتبه جسمانی و حیوانی در رهایی آنهاست، به هر نحوی که شرایط موجود اقتضا کند ارضا شوند. بنابراین منظور از جمله نفع و سود مرتبه انسانی است. به اصلاح درآمدن مراتب جسمانی و حیوانی در شعاع روابط صحیح معیشتی و اقتصادی سالم باعث تعالی روح انسانی و مزین شدن آن به صفات الهی است.

امام زین العابدین(ع) در دعای 30 صحیفه سجادیه، روابط صحیح مالی و اقتصادی سالم را از خداوند متعال طلب می کند. در نتیجه اصلاح اقتصادی در جامعه ابزاری مهم برای حسن اخلاقی است. جامعه حریص، ثروت اندوز و دزد و متجاوز هرگز طعم حسن خلق را

نخواهد چشید و در اسفل سافلین خواسته های مادی و حیوانی به رذالت آلوده خواهد گشت.